

Online International Educational Conference "From the 20th to the 21st century in 15 days: The sudden transition of educ

No 1 (2021)

Τόμος Πρακτικών 1ο Διαδικτυακό Εκπαιδευτικό Συνέδριο "Από τον 20ο στον 21ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες: Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις – Αντιλήψεις – Σενάρια – Προοπτικές – Προτάσεις

Φιλόλογοι στις επάλξεις των διαδικτυακών μαθημάτων: Πρώτες διαπιστώσεις και προτάσεις για ένα πληθοποριστικό μοντέλο Εκπαιδευτικής Διαχείρισης των ψηφιακών εργαλείων

Μαρία Ξέστερνου

doi: [10.12681/online-edu.3211](https://doi.org/10.12681/online-edu.3211)

Φιλολόγοι στις επάλξεις των διαδικτυακών μαθημάτων: Πρώτες διαπιστώσεις και προτάσεις για ένα πληθοποριστικό μοντέλο Εκπαιδευτικής Διαχείρισης των ψηφιακών εργαλείων

Μαρία Ξέστερνου
mxest@uop.gr

Επίκουρος καθηγήτρια, Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Περίληψη

Η αιφνίδια αλλαγή της εκπαιδευτικής πρακτικής «στην εποχή του κορωνοϊού» ανέδειξε στην ομάδα των φιλολόγων τις βασικές ελλείψεις και αμφιλεγόμενες αντιλήψεις για το ρόλο των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση ενώ παράλληλα, μετέτρεψε φιλότιμα την εκπαιδευτική ανάγκη σε ενεργό διαδικτυακή διδασκαλία. Η καταγραφή καλών πρακτικών κατά την τρίμηνη εκπαιδευτική εξ αποστάσεως διαδικασία, η συλλογή βασικών θεματικών ερωτημάτων που διατυπώθηκαν στην εκπαιδευτική κοινότητα με αφορμή την εκπαιδευτική πράξη, οι πρώτες εντυπώσεις και διαπιστώσεις από την πρόσφατη εμπειρία κρίνονται ουσιώδους σημασίας για τη χάραξη του σχολείου του μέλλοντος. Η συλλογή πληροφοριών έγινε με επισκόπηση μελετών περίπτωσης και με τη μέθοδο της ποιοτικής, ημιδομημένης συνέντευξης εις βάθος. Η έρευνα κατέδειξε τις εστίες ενδιαφέροντος και την ανάγκη δημιουργίας μίας πληθοποριστικής επιστημονικά υποστηριζόμενης συνεργατικής πλατφόρμας που θα αξιοποιεί την εμπειρία των πληθοποριστών της για να «απαντά» σε αναζητήσεις κατάλληλων ψηφιακών εργαλείων, επιλογών γνωστικού περιεχομένου και μεθοδολογιών μαθησιακής πρακτικής. Περιγράφονται οι αρχές μελέτης αυτής της πρότασης σε θεωρητικό πλαίσιο και σε επιμέρους πεδία σχεδιασμού.

Λέξεις κλειδιά: πληθοπορισμός, ψηφιακά εργαλεία, φιλολογία, covid19

Εισαγωγή

Η αιφνίδια αλλαγή της εκπαιδευτικής πρακτικής «στην εποχή του κορωνοϊού» ανέδειξε στην ομάδα των φιλολόγων τις βασικές ελλείψεις και αμφιλεγόμενες αντιλήψεις για το ρόλο των νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση ενώ παράλληλα, μετέτρεψε φιλότιμα την εκπαιδευτική ανάγκη σε ενεργό διαδικτυακή διδασκαλία. Η καταγραφή καλών πρακτικών κατά την τρίμηνη εκπαιδευτική εξ αποστάσεως διαδικασία, η συλλογή βασικών ερωτημάτων που διατυπώθηκαν στην εκπαιδευτική κοινότητα με αφορμή την εκπαιδευτική πράξη, οι πρώτες εντυπώσεις και διαπιστώσεις από την πρόσφατη εμπειρία κρίνονται ουσιώδους σημασίας για τη χάραξη του εκπαιδευτικού μέλλοντος.

Τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα παραδοσιακής μορφής υφίστανται με μια σειρά από περιορισμούς σε ό,τι αφορά την πρόσβαση σε αυτά και την εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτοί οι περιορισμοί προκύπτουν, όταν υπάρχει αδυναμία των εκπαιδευομένων ή και των εκπαιδευτών, να παρευρίσκονται φυσικά σε ένα συγκεκριμένο φυσικό χώρο μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση προσφέρει διέξοδο σε ανάλογα προβλήματα και αξιοποιεί τις λύσεις που της προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες. Αποτελεί διαφορετικό σύστημα, μια ιδιαίτερη μέθοδο εκπαίδευσης. Το κυριότερο χαρακτηριστικό της είναι ότι ο εκπαιδευόμενος διδάσκεται και μάλιστα χωρίς τη φυσική παρουσία του εκπαιδευτή σε κάποια αίθουσα διδασκαλίας.

Παρότι ο εκπαιδευόμενος βρίσκεται απομακρυσμένος από τον εκπαιδευτή του (τόσο σε χώρο όσο και σε χρόνο), συνεχίζει να καθοδηγείται και να εμπυχώνεται από αυτόν μέσω

Από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις-Αντιλήψεις-Σενάρια-Προοπτικές-Προτάσεις

κάποιας μορφής επικοινωνίας μαζί του. Η απόσταση μπορεί να είναι γεωγραφική αλλά και χρονική. Ο εκπαιδευόμενος μπορεί να επιλέξει το χρόνο που θα αφιερώσει για τη μελέτη του τόσο σε διάρκεια όσο και σε σχέση με τις υπόλοιπες ασχολίες του. Από την άλλη πλευρά, ο εκπαιδευτής μπορεί να παρακολουθεί την πορεία των εκπαιδευομένων απαλλαγμένος από τη μέριμνα της φυσικής του παρουσίας σε κάποιο χώρο, κάποια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, αποκομίζοντας έτσι, άλλα πολλαπλά οφέλη. Άλλωστε, τα Μέσα, στη συνδυαστική αξιοποίηση τους (*σύξενσις*) μπορούν να συμβάλλουν στη διαμεσολαβητική λειτουργία της διδασκαλίας, ώστε να αναπτυχθεί οργανωτικά και εκπαιδευτικά. Στην ελληνική σχολική κοινότητα, η πανδημία του 2020 δημιούργησε ένα υβριδικό σχήμα: υπαγόρευσε την τηλεεκπαίδευση μέσω τηλεσυνεργασίας και άνοιξε επίσης, δρόμους για την αξιοποίηση της μάθησης από απόσταση σε σχολικό συστημικό πλαίσιο. Η ανταπόκριση της εκπαιδευτικής βάσης, η ποιοτική αξιολόγηση της διδασκαλίας και ο εντοπισμός πεδίων για βελτιωτικές παρεμβάσεις όπως υπαγορεύονται από αυτό το σχήμα και τη λειτουργία του καθώς αυτονομήθηκε, χρήζουν διερεύνησης.

Μέθοδος

Σκοπός της έρευνας ήταν:

- Να αποτυπώσει την ανταπόκριση των φιλολόγων στις νέες συνθήκες διδασκαλίας
- Και να προτείνει μοντέλο βελτίωσης και ενίσχυσης του εκπαιδευτικού έργου των φιλολόγων σε συνθήκες τηλεεκπαίδευσης.

Επιχειρήθηκε η συγκέντρωση πληροφοριών για το πώς εφαρμόστηκε η νέα διδακτική συνθήκη, η καταγραφή καλών πρακτικών εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (διεθνείς και ελληνικές εκπαιδευτικές πλατφόρμες και αποθετήρια), διερεύνηση της φύσης της εκπαιδευτικής ανάγκης για τους φιλολόγους (τα πιο συχνά ερωτήματα πρακτικής και απορίες), ώστε να αντληθούν στοιχεία που θα διαμορφώσουν ένα μοντέλο ορθής και επαρκούς διαχείρισης.

Εκτός από τη βιβλιογραφική και διαδικτυακή επισκόπηση, η συγκέντρωση των στοιχείων αυτών πραγματοποιήθηκε μέσω ημι-δομημένων συνεντεύξεων με 16 συντονιστές εκπαιδευτικού έργου φιλολόγων. Η χρήση της συνέντευξης ως ερευνητικού εργαλείου ποιοτικής έρευνας (Mason, 2003; Willig, 2008), προσφέρει ευελιξία στο τρόπο συλλογής δεδομένων στον ερευνητή και στον τρόπο που θα ανταποκριθεί ο συνεντευσιαζόμενος (Robson, 2010). Ένα σημαντικό πλεονέκτημα του συγκεκριμένου ερευνητικού εργαλείου είναι η διασαφήνιση των ερωτημάτων και η διαμορφωτική διεύρυνση των απαντήσεων. Δίνεται πρόσβαση σε δεδομένα και αντιλήψεις, οι οποίες δεν θα ήταν τόσο εύκολο να συλλεγούν και να διατυπωθούν με άλλη μεθοδολογική προσέγγιση.

Ο τρόπος δειγματοληψίας που χρησιμοποιήθηκε στο πλαίσιο της έρευνας είναι η δειγματοληψία με σκοπό (Johnson & Christensen, 2008). Σύμφωνα με αυτό το είδος δειγματοληψίας, προσεγγίστηκαν τα άτομα τα οποία μπορούσαν να μας βοηθήσουν αποτελεσματικότερα στην κατανόηση των ερευνητικών ερωτημάτων. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 16 άτομα. Οι συμμετέχοντες είναι συντονιστές εκπαιδευτικού έργου φιλολόγων (από 40 έως 55 ετών, 11 γυναίκες, 5 άντρες). Τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες τους επιτρέπουν να έχουν γίνει αποδέκτες των εκπαιδευτικών ζητημάτων που προέκυψαν με τη χρήση της τηλεεκπαίδευσης στην πανδημία του 2020, αφού: «Στο πλαίσιο της από κοινού, συλλογικής και διεπιστημονικής λήψης αποφάσεων, ανταλλάσσουν συστηματικά πληροφορίες για τις εκπαιδευτικές ανάγκες των σχολείων της περιοχής αρμοδιότητάς τους και συνεργάζονται για την ομαδοποίηση των αναγκών και την οργάνωση της απαραίτητης επιμορφωτικής στήριξης των σχολικών μονάδων με κοινές ανάγκες. Υποστηρίζουν τις σχολικές μονάδες στις διαδικασίες προγραμματισμού και αποτίμησης του εκπαιδευτικού έργου, διερευνούν τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες, ενθαρρύνουν και υποστηρίζουν τη

Από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις-Αντιλήψεις-Σενάρια-Προοπτικές-Προτάσεις

συνεργασία μεταξύ σχολικών μονάδων που συναποτελούν Ομάδα Σχολείων». (βλ. Φ.353.1/324/105657/Δ1/08-10-2002, ΦΕΚ 1340/τ.Β' /16-10-2002).

Η ετοιμότητα της σχολικής κοινότητας

Οι επιμορφώσεις ΤΠΕ που έγιναν στο παρελθόν σε μέρος της εκπαιδευτικής κοινότητας, θα μπορούσε να θεωρηθεί πως έχουν προλείανει το έδαφος για την εισαγωγή της ψηφιακής εκπαίδευσης στη σχολική πραγματικότητα. Σε δημοσίευμα («Αξιοποίηση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας για τις εκπαιδευτικές ανάγκες», 2018) προηγούμενων ετών, αναφέρεται πως στη δημοφιλή για την εκπαιδευτική κοινότητα Επιμόρφωση Β' επιπέδου Τ.Π.Ε., συμμετείχαν μέχρι τότε 27.000 εκπαιδευτικοί των «βασικών» ειδικοτήτων (Φιλολογοί, Μαθηματικοί, Φυσικών Επιστημών, Πληροφορικής, Δάσκαλοι και Νηπιαγωγοί), στο πλαίσιο σχετικών έργων (2008-2015). Μάλιστα αναφέρεται πως μέχρι το 2019, οργανώνονταν δράσεις επιμόρφωσης και πιστοποίησης γνώσεων και δεξιοτήτων εκπαιδευτικής αξιοποίησης Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας (Τ.Π.Ε.) για 35.000 εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όλων των κλάδων και ειδικοτήτων. Αν και το εύρος σχετικά μεγάλο, προφανώς δεν κάλυψε το σύνολο του εκπαιδευτικού πληθυσμού.

Πιο σημαντική από την ελλιπή τεχνογνωσία εκπαιδευτικής τεχνολογίας στο σχολικό χώρο, είναι οι στάσεις και αντιλήψεις, όπως αυτές διαμορφώνονται και κυριαρχούν. Σύμφωνα με τον Pajares (1992), οι εκπαιδευτικοί αναπτύσσουν περίπλοκες δομές αντιλήψεων (clusters of beliefs) και διαμορφώνουν στάσεις (attitudes) γύρω από κάθε εκπαιδευτικό ζήτημα ή διδακτική κατάσταση. Έτσι καθορίζονται οι σχεδιασμοί, οι εκπαιδευτικές επιλογές και το καθημερινό πλαίσιο εκπαιδευτικών ενεργειών στην τάξη. Έχουν συνεπώς καθοριστική επίδραση στην ετοιμότητα των εκπαιδευτικών να αποδεχθούν και να ενσωματώσουν νέες προσεγγίσεις και εκπαιδευτικές μεθοδολογίες, αξιοποιώντας τις ΤΠΕ στο έργο τους (Jimoyannis, 2008).

Έχει αναδειχθεί σε προηγούμενες μελέτες η διαφορά ανάμεσα στη γενική, αρχική στάση ενός επιμορφούμενου εκπαιδευτικού και τη συμπεριφορά που εκδηλώνει. Οι ΤΠΕ καταλήγουν συχνά να χρησιμοποιούνται με «παραδοσιακό» τρόπο. Οι εκπαιδευτικοί, ακόμη και όταν έχουν διαμορφώσει θετική στάση απέναντι στα ψηφιακά μέσα, συνεχίζουν να τα χρησιμοποιούν με τον παραδοσιακό δασκαλοκεντρικό τρόπο, δηλαδή κυρίως ως εργαλείο παρουσίασης της πληροφορίας σε ένα διδακτικό περιβάλλον στο οποίο ο εκπαιδευτικός λειτουργεί ως «αυθεντία» και σχεδόν ως αποκλειστική πηγή της γνώσης (Τσούτσα & Κεδράκα, 2013). Το φαινόμενο αυτό μπορεί να επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες που σχετίζονται με τον εξοπλισμό, τις δεξιότητες, τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών, την ανταπόκριση των μαθητών, το αντικείμενο διδασκαλίας, το παιδαγωγικό πλαίσιο, την έλλειψη επιμόρφωσης στην παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ. Είχε παρατηρηθεί λοιπόν, θετική στάση στα ψηφιακά μέσα και συνάμα εκδήλωση ανασφάλειας στη διδακτική πράξη (Jimoyiannis & Komis 2006a; 2006b; Φαχαντίδης κ.α., 2004). Οι περισσότερες από τις παραπάνω έρευνες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι εκπαιδευτικοί στις αρχές του 21ου αιώνα αντιμετωπίζουν τις ΤΠΕ με αντιφατικό τρόπο. Επιδεικνύουν θετική στάση στα ψηφιακά μέσα, αλλά, ειδικά οι εκπαιδευτικοί που δε διαθέτουν τις κατάλληλες δεξιότητες στη χρήση τους αισθάνονται ανασφάλεια όταν προσπαθούν να τις αξιοποιήσουν στη διδακτική πράξη (Σέργης & Κουτρομάνος, 2013). Έχει επίσης, διαφανεί ότι σε γενικές γραμμές από τους επιμορφωμένους εκπαιδευτικούς μόνο ένα μικρό ποσοστό αξιοποιεί τις ΤΠΕ σε τακτική βάση, ενώ οι περισσότεροι περιορίζονται σε χρήση των ψηφιακών μέσων για την προετοιμασία της διδασκαλίας, σε εφαρμογές γραφείου και άντληση πληροφοριών από το διαδίκτυο (Λαφατζή, 2005; Σιδηροπούλου, 2013; Σέργης & Κουτρομάνος, 2013). Υπήρχαν λοιπόν, βιβλιογραφικά

σαφείς ενδείξεις ότι η υποδοχή της επιβαλλόμενης από την πανδημία διδασκαλίας με ψηφιακά μέσα θα παρουσίαζε αναμφίβολα κάποιες σοβαρές δυστοπίες.

Κι όμως, η παραδοχή της δυσκολίας δεν στάθηκε αποτρεπτική για ανάληψη εκπαιδευτικής δράσης. Η αποτύπωση της αντίληψης των φιλολόγων για την εκπαιδευτική αναγκαιότητα σε χαρακτηριστικές εκφράσεις από συνεντεύξεις τους: «κολύμπι στα βαθιά...», «Τρεχάτε ποδαράκια μου ...», «Συν Αθηνά και χείρα κίνει» καταδεικνύει τη συνειδητοποίηση της αναγκαιότητας για αυτενέργεια. Στο σύνολο των συνεντεύξεων αναδόθηκε η αίσθηση ανάληψης ευθύνης απέναντι στους μαθητές τους, η ανάγκη επιμόρφωσης, επικαιροποίησης γνώσης για τους επιμορφωμένους. Διαπιστώθηκε επίσης, ότι η ανάγκη έφερε πολύ γρήγορα τη δράση, οι προβλέψεις για τις ανάγκες του μέλλοντος ήταν η εύρεση ισορροπίας ανάμεσα στη φυσική παρουσία στην τάξη και σε διαδικτυακή μάθηση, σε Ασύγχρονη και σε Σύγχρονη διδασκαλία.

Η επιταγή των καιρών και η γέννηση του πληθοποριστικού μοντέλου

Αποτελεί κοινό τόπο πως η δημιουργική αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων απαιτεί χρόνο, κατάλληλα εξοπλισμένο χώρο, άρτια οργανωμένη και επικαιροποιημένη επιμόρφωση των διδασκόντων, ευέλικτα αναλυτικά προγράμματα σπουδών και την απαραίτητη χρηματοδότηση και θεσμική υποστήριξη, καθώς επιβεβαιώνεται ότι η υψηλή προδιάθεση για αξιοποίηση εκπαιδευτικής τεχνολογίας στη διδασκαλία έρχεται σε αντίθεση με την πραγματική καθημερινή χρήση (Petko et al., 2018).

Οι πανδημικές συνθήκες επέβαλαν τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων και την υλοποίηση πρακτικών σε όλα τα επίπεδα, προσαρμοσμένων στις ιδιαιτερότητες του εκπαιδευτικού συστήματος της Ελλάδας. Η διάχυση των πρακτικών με την αξιοποίηση των ψηφιακών μέσων επιβάλλεται να είναι πολυεπίπεδη και να συνδέει το μακρο-επίπεδο της πολιτείας, που είναι υπεύθυνη για τη χάραξη της εκπαιδευτικής πολιτικής, με το μεσο-επίπεδο της σχολικής μονάδας που έχει την ευθύνη για την ομαλή λειτουργία και σωστή διαχείριση των διατιθέμενων πόρων και το μικρο-επίπεδο των πρωταγωνιστών της εκπαιδευτικής πράξης που είναι οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές και μαθήτριες. Η διδακτική πράξη χρήζει αναπροσαρμογής προς το Μικτό μοντέλο μάθησης που απαιτεί ψηφιακές δεξιότητες, προετοιμασία και σχεδιασμό, σαφές σενάριο μαθήματος, αναπροσαρμογή ωραρίου μαθημάτων και curriculum, κυρίως αλλαγές στη μαθησιακή κουλτούρα και τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό. Θα ενισχύσει προσεγγίσεις που στηρίζουν σε ένα πολυδιάστατο μαθησιακό σχήμα, την αυτορρυθμιζόμενη μάθηση, τη διερεύνηση, τη δημιουργικότητα και την ανάπτυξη ανώτερων γνωστικών και κοινωνικών δεξιοτήτων.

Αν ενσκήψουμε στη λύση που αναδείχθηκε από τις αυθόρμητες και μη προσχεδιασμένες πρακτικές που άνθισαν στην εκπαιδευτική κοινότητα, θα οδηγηθούμε με την ευρύτερη έννοια στην παρατήρηση διαμόρφωσης πληθοποριστικών σχημάτων.

Η ανάγκη ανταπόκρισης απέναντι στις νέες εκπαιδευτικές συνθήκες που προέκυψαν, αντιμετωπίστηκε με φιλότιμη ενασχόληση με το αντικείμενο των ΤΠΕ και αυτοαγωγή. Το μοντέλο που λειτούργησε αυθόρμητα στους εκπαιδευτικούς κατά τον εγκλεισμό ήταν συμμετοχή σε Συλλογικότητες, Ιστολόγια (Blogs), Ομάδες facebook. Η παλιά και δοκιμασμένη από τον 19^ο αιώνα, αλληλοδιδασκτική μέθοδος έδρασε με προφορικές συζητήσεις μεταξύ διδασκόντων σχολικής μονάδας ή ευρύτερης εμβέλειας, με την ανταλλαγή εμπειρίας και τεχνογνωσίας, με την ανάδειξη «σοφών» και μεντόρων στις ΤΠΕ, μεταξύ των ομοτέχνων της κοινότητας.

Στο ερώτημα πώς θα μπορούσε η παραπάνω διαμορφωμένη ανταπόκριση να αποκτήσει συστηματική και πιο αποτελεσματική ανταπόκριση, στο πλαίσιο της αλληλοδιδασκτικής, είναι

Από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις-Αντιλήψεις-Σενάρια-Προοπτικές-Προτάσεις

η υιοθέτηση Πληθοποριστικού μοντέλου υποβοηθούμενης διάθεσης και διαχείρισης της γνώσης: Οι τεχνικές συλλογής δεδομένων που θα εφαρμοστούν στο πλαίσιο της υλοποίησης της δράσης, ακολουθούν το μοντέλο του πληθοπορισμού (Crowdsourcing), δηλαδή τη μέθοδο κατά την οποία οι ιδέες και πληροφορίες συλλέγονται από μία ανοιχτή κοινότητα ατόμων, οργανισμών και φορέων σχετικών με το θέμα. Για τη διασφάλιση της εγκυρότητας των δεδομένων αλλά και για την αποτελεσματικότερη επεξεργασία τους, διερευνήθηκαν οι τεχνικές και μέθοδοι για την αποδοτικότερη κατανομή, οργάνωση και ομαδοποίηση των συλλεγμένων στοιχείων. Ο αγγλικός όρος προκύπτει από τις λέξεις «crowd» που σημαίνει πλήθος και «outsourcing» που αναφέρεται σε εργασία εξωτερικής ανάθεσης. Σύμφωνα με την ελληνική μετάφραση του όρου, ως πληθοπορισμός ορίζεται η πράξη της εξωτερικής ανάθεσης καθηκόντων, που παραδοσιακά εκτελούνταν από υπάλληλο ή εργολάβο, σε μια μεγάλη ομάδα εθελοντών ή μία κοινότητα ή σ' ένα απροσδιόριστο (συνήθως ευρύ) δίκτυο ανθρώπων, μέσω ανοικτής πρόσκλησης. Τα κριτήρια που ισχύουν προκειμένου μια εφαρμογή να θεωρείται Crowdsourcing είναι η ύπαρξη ενός ξεκάθαρα ορισμένου και ποικιλόμορφου πλήθους: ο requester (αιτών) πρέπει να προσπαθήσει να καλλιεργήσει ένα ποικιλόμορφο, ετερογενές πλήθος που να περιέχει εξίσου ειδικούς και μη, και η ξεκάθαρη ταυτοποίηση του αιτούντα (requester)· το πλήθος (workers) θα πρέπει να γνωρίζει από την αρχή την ταυτότητα της οντότητας που του απηύθυνε την ανοιχτή κλήση, η ύπαρξη ορισμένης και ξεκάθαρης αποζημίωσης του requester προς το πλήθος.

Η πληθοποριστική διαδικασία προϋποθέτει ως όρους τη χρησιμοποίηση μιας ανοιχτής κλήσης με μεγάλο εύρος ως προς το πλήθος στόχος, προκειμένου να μεγιστοποιηθούν οι πιθανότητες του requester να επιτύχει τη λεγόμενη «Σοφία του πλήθους», η «κλήση» ή το πρόβλημα να είναι πλήρως ορισμένο· το πλήθος χρειάζεται να του έχει δοθεί μια ξεκάθαρη εργασία και μια ιδέα για το επιθυμητό αποτέλεσμα, η χρησιμοποίηση του διαδικτύου ως μέσο· η διαδικασία πρέπει να αξιοποιεί μια εύκολα προσβάσιμη και ευρέως κατανοητή διαδικτυακή πλατφόρμα. Οι συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών ανέδειξαν τα συνήθη ζητούμενα που προέκυψαν, συνεπώς, τις παρακάτω θεματικές ενότητες για τη σύσταση του προτεινόμενου πληθοποριστικού curriculum γνωστικού περιεχομένου: Ρόλος του εκπαιδευτικού στο μάθημα, Μαθησιακοί στόχοι, Ψηφιακές-βιβλιογραφικές πηγές, Σενάριο μαθήματος, Επαφή με μαθητές, Επαφή με εκπαιδευτικούς, Αξιολόγηση διδακτικής παρέμβασης. Το πληθοποριστικό μοντέλο διάθεσης πληροφορίας για τη διδασκαλία με ψηφιακά μέσα διαμορφώθηκε τελικά στα παρακάτω δομικά στοιχεία: Γνώση περιεχομένου και μέσων, Σχεδιασμός Μαθησιακής δραστηριότητας, επικοινωνία, αξιολόγηση, διαχείριση ψηφιακής τάξης, τεχνική στήριξη (βλ. Πίνακα 1).

Πίνακας 1. Πληθοποριστικό μοντέλο: ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Αντικείμενο παροχής πληροφορίας	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ
Πολυμεσικές πηγές για το μάθημα, χρήση ψηφιακών εργαλείων, θεωρητική προσέγγιση των δραστηριοτήτων κοινωνικής μάθησης, μαθησιακοί στόχοι μαθήματος κ.α.	ΓΝΩΣΗ
Λογισμικά ανοιχτά, κλειστά, πλατφόρμες εξ αποστάσεως μάθησης, ανάλογα με την περίπτωση χρήσης, μαθησιακές δραστηριότητες και στόχοι ανά γνωστικό αντικείμενο κ.α.	ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
Επικοινωνία μεταξύ μαθητών, μαθητών και εκπαιδευτικών, εκπαιδευτικών, γονέων και εκπαιδευτικών κ.α	ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις-Αντιλήψεις-Σενάρια-Προοπτικές-Προτάσεις

Μαθησιακού σχεδιασμού, δραστηριοτήτων και εργασιών των μαθητών, κ.α.	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
Παρακολούθηση, συμμετοχή στο μάθημα, συντονισμός κ.α.	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΑΞΗΣ
Συνδεσιμότητα, τεχνικά θέματα διαχείρισης εξ αποστάσεως	ΤΕΧΝΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

Για τη διαμόρφωση του πλαισίου δομής της πληροφορίας, εξετάστηκαν καλές πρακτικές μοντέλων ανάπτυξης υλικού από διεθνείς και εγχώριες πρακτικές αποθετηρίων όπως, National learning platforms and tools, Digital Research Tools (DiRT) Directory at Berkeley, Ευρετήριο Ψηφιακών πόρων και εργαλείων για τη διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων ΚΕΓ κ.α. Στη βάση αυτών των καλών πρακτικών, προκρίθηκε να αξιοποιηθεί ένα μοντέλο παρουσίασης που θα στηρίζεται σε σταθμισμένη προσωποποιημένη αναζήτηση (βλ. Πίνακα 2).

Πίνακας 2. Μοντέλο παρουσίασης πληθοποριστικού περιεχομένου

Διατυπωμένες αναζητήσεις

Θέλω ένα εργαλείο να αντιπαραθέτω παράλληλη μετάφραση
 Θέλω ένα εργαλείο να δημιουργώ ακουστικό κείμενο
 Θέλω να βρω [πουήματα] [της Δημουλά] με ερμηνευτική ανάλυση
 Θέλω να διαμορφώσω μια βιωματική δραστηριότητα για τους μαθητές μου
 Θέλω να διατυπώσω μια διαθεματική δραστηριότητα
 Θέλω ένα εργαλείο να επικοινωνώ με συναδέλφους
 Θέλω ένα εργαλείο να διαχειρίζομαι μαθησιακούς στόχους
 Θέλω ένα εργαλείο να δημιουργώ ασκήσεις
 Θέλω ένα εργαλείο να επεξεργάζομαι εικόνες
 Θέλω ένα εργαλείο να αναλύω συντακτικά τα κείμενα
 Θέλω ένα εργαλείο ετυμολογίας
 Θέλω ένα εργαλείο να μεταφράζω λέξεις
 Θέλω ένα εργαλείο Δημιουργικής γραφής
 Θέλω ένα εργαλείο Ψηφιακής αφήγησης
 Θέλω να διορθώνω κείμενο συνεργατικά
 Θέλω ένα εκπαιδευτικό βίντεο για ....[την άλωση της Πόλης].....

Συμπεράσματα

Με δεδομένη την επιτακτικότητα της πανδημικής ανάγκης για εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η εκπαιδευτική κοινότητα κλήθηκε να ανταποκριθεί αναλόγως. Το ερευνητικό ενδιαφέρον μας στράφηκε στα χαρακτηριστικά αυτής της ανταπόκρισης με το σκεπτικό ότι η ανάδειξη τους όπως πηγαία προέκυψαν θα μπορούσε να αξιοποιηθεί αργότερα για τη διαμόρφωση ενός συστηματικού πλαισίου βελτίωσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Επιχειρήθηκε λοιπόν, να διερευνηθεί η ανταπόκριση της εκπαιδευτικής κοινότητας και τα ζητήματα που προέκυψαν από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, έτσι όπως αποτυπώθηκαν από τους συντονιστές εκπαιδευτικού έργου φιλολόγων.

Η ανάγκη ανταπόκρισης απέναντι στις νέες εκπαιδευτικές συνθήκες που προέκυψαν, αντιμετωπίστηκε με φιλότιμη ενασχόληση με το αντικείμενο των ΤΠΕ και αυτοαγωγή. Το μοντέλο που λειτούργησε αυθόρμητα στους εκπαιδευτικούς κατά τον εγκλεισμό ήταν συμμετοχή σε Συλλογικότητες, Ιστολόγια (Blogs), Ομάδες Facebook. Η παλιά και δοκιμασμένη από τον 19ο αιώνα, αλληλοδιδασκτική μέθοδος έδρασε με προφορικές συζητήσεις

Από τον 20^ο στον 21^ο αιώνα μέσα σε 15 ημέρες Η απότομη μετάβαση της εκπαιδευτικής μας πραγματικότητας σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Στάσεις-Αντιλήψεις-Σενάρια-Προοπτικές-Προτάσεις

μεταξύ διδασκόντων σχολικής μονάδας ή ευρύτερης εμβέλειας, με την ανταλλαγή εμπειρίας και τεχνογνωσίας, με την ανάδειξη «σοφών» και μεντόρων στις ΤΠΕ, μεταξύ των ομοτέχνων της κοινότητας.

Στο ερώτημα πώς θα μπορούσε η παραπάνω διαμορφωμένη ανταπόκριση να αποκτήσει συστηματική και πιο αποτελεσματική ανταπόκριση, στο πλαίσιο της αλληλοδιδασκτικής, είναι η υιοθέτηση Πληθοποριστικού μοντέλου υποβοηθούμενης διάθεσης και διαχείρισης της γνώσης. Η έρευνα άντλησε πληροφορίες από τις διεθνείς πρακτικές πληθοποριστικών έργων σε συνδυασμό με τα συνήθη ζητήματα που προέκυψαν κατά την τηλεκπαίδευση και των οποίων αποδέκτες έγιναν οι συντονιστές εκπαίδευσης. Κατέληξε σε προτάσεις ως προς τις θεματικές ενότητες για τη σύσταση του προτεινόμενου curriculum πληθοποριστικού περιεχομένου: Ρόλος του εκπαιδευτικού στο μάθημα, Μαθησιακοί στόχοι, Ψηφιακές-βιβλιογραφικές πηγές, Σενάριο μαθήματος, Επαφή με μαθητές, Επαφή με εκπαιδευτικούς, Αξιολόγηση διδακτικής παρέμβασης. Το πληθοποριστικό μοντέλο διάθεσης πληροφορίας για τη διδασκαλία με ψηφιακά μέσα διαμορφώθηκε στα δομικά του στοιχεία: Γνώση περιεχομένου και μέσων, Σχεδιασμός Μαθησιακής δραστηριότητας, επικοινωνία, αξιολόγηση, διαχείριση ψηφιακής τάξης, τεχνική στήριξη.

Ο τρόπος που πηγαία και φυσιολογικά ενήργησε η εκπαιδευτική κοινότητα για να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις των καιρών, έδωσε το αναπάντεχο μήνυμα ότι μπορεί να αυτορρυθμιστεί προς την αναζήτηση της ζητούμενης πληροφορίας. Ο σεβασμός αυτής της διαδικασίας και η κατανόηση του μηχανισμού της θα είναι μία συνετή επιλογή για τη δημιουργία εκπαιδευτικών μοντέλων βελτιστοποίησης της εκπαίδευσης με ψηφιακά μέσα.

Αναφορές

- Digital Research Tools (DiRT) Directory. Retrieved from <https://digitalhumanities.berkeley.edu/resources/digital-research-tools-dirt-directory>
- Jimoyannis, A. (2008). Factors determining teachers' beliefs and perceptions of ICT in education. In A. Cartelli & M. Palma (Eds.), *Encyclopedia of Information Communication Technology*, 106-120, Hershey, PA: IGI Global.
- Jimoyiannis, A., & Komis, V. (2006a). Exploring secondary education teachers' attitudes and beliefs towards ICT adoption in education. *Themes in Education*, 7(2), 181-204.
- Jimoyiannis, A., & Komis, V. (2006b). Examining teachers' beliefs about ICT in education: implications of a teacher preparation programme. *Teacher Development*, 11(2), 149-173.
- Mason, J. (2003). *Conducting a qualitative survey*. ΑΘΗΝΑ: Ελληνικά Γράμματα.
- Pajares, M.F. (1992). Teacher beliefs and educational research: cleaning up a messy construct. *Review of Educational Research*, 62, 307-332.
- Petko, D., Prasse, D., & Cantieni, A. (2018). The interplay of school readiness and teacher readiness for educational technology integration: A structural equation model. *Computers in the Schools*, 35 (1), 1-18. doi: 10.1080/07380569.2018.1428007.
- Robson, C. (2010). *Research in the real world: A means for social researchers*. Athens: Gutenberg.
- Willig, C. (2008). *Introducing qualitative research in psychology: adventures in theory and method* (2nd edition). UK: Open University Press.
- Επιμόρφωση εκπαιδευτικών - Πάνω από 5.000 στα προγράμματα ΤΠΕ. (23 Μαρτίου 2018). Ανακτήθηκε από https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/250964_epimorfosi-ekpaideytikon-pano-5000-sta-programmata-tpe
- Ευρετήριο Ψηφιακών πόρων και εργαλείων για τη διδασκαλία γλωσσικών μαθημάτων ΚΕΓ. Ανακτήθηκε από http://www.iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/B_Kyklos/Humanities/2017/evretirio_2017_final.pdf
- Λαφατζή, Ι. (2005). *Νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Αφοι Κυριακίδη.

- Σέργης, Σ., & Κουτρομάνος, Γ. (2013). Η επίδραση της επιμόρφωσης στις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών για τους εκπαιδευτικούς. *Θέματα Επιστημών και Τεχνολογίας στην Εκπαίδευση*, 6(1-2), 67-84.
- Τσοῦτσα, Σ., & Κεδράκα, Κ. (2013). Παράγοντες που επηρεάζουν τους φιλολόγους στην παιδαγωγική αξιοποίηση των ΤΠΕ μετά την επιμόρφωσή τους στις νέες τεχνολογίες ανά ειδικότητα: Η περίπτωση των φιλολόγων του Ν. Καβάλας. *Εκπαιδευτικός Κύκλος*, 1(2), 93-110, ISSN:2241-4576. <http://www.educircle.gr/>.
- Φαχαντίδης, Ν., Χριστοφόρου, Β., & Πνευματικός, Α. (2004). Αντιλήψεις εκπαιδευτικών μετά τη βασική τεχνολογική επιμόρφωση. Στο Μ. Γρηγοριάδου, Α. Ράπτης, Σ. Βοσνιάδου & Χ. Κυνηγός (Επιμ.), 4ο Συνέδριο ΕΤΠΕ, 29/9- 3/10/2004. Αθήνα. Ανακτήθηκε από <https://www.etpe.gr/conf/?cid=8>.
- Φ.353.1/324/105657/Δ1/08-10-2002, ΦΕΚ 1340/τ.Β'/16-10-2002, Υπουργική Απόφαση με θέμα: «Καθορισμός των ειδικότερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων των προϊσταμένων των περιφερειακών υπηρεσιών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, των διευθυντών και υποδιευθυντών των σχολικών μονάδων και ΣΕΚ και των Συλλόγων διδασκόντων».